

סיכומי הדף היומי

בפיך (קידושין ל')

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לשמיעת הסיכומים: 0799-379-634

נא להתפלל עבור פינחס בן פייגא מרים

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

דבר המערכת

מול פני המנורה

אל מול פני המנורה ישבנו והסתכלנו הנרות הללו קודש הם לראותם בלבד, מה ראינו באותם נרות קודש המראים הניסים והנפלאות שנעשו על ידי כהניך הקדושים? ישבנו והסתכלנו בראי, הסתכלנו וראינו את הכוחות שיש בנו, כוחות נשמותינו, אותן כוחות שהיו לכהנים משרתי ה' בימים ההם נמצאים גם בזמן הזה, כוחות - למעלה מן הטבע, כוחות רוחניים, כוחות בלתי מוגבלים.

'בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה', ישבנו והסתכלנו מול פני המנורה - בראי, והנרות האירו את עינינו והבהבו לנו: בהעלותך את הנרות שלך - נר ה' שבך נר ה' נשמת אדם' - תרים את עצמך, תרים את ערכך, דע כוחך. קומת אדם דומה לקומת הנר, שאור הנר דולק על ראשו - הנשמה שבמוחי הוא אור הנר הדולק בראש האדם, ל"ו נרות חנוכה מגלים לאדם העומד מולם שיש 'לו' אותם הנרות והכוחות.

ידועים דברי הרמב"ן בפירוש דברי חז"ל למה נסמכה פרשת בהעלותך לחנוכה הנשיאים, שחלשה דעתו של אהרן שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, ופירש הרמב"ן דהיינו נס הדלקת הנרות שנעשה ע"י הכהנים בית חשמונאים בחנוכה, והביא סמוכים לזה ממדרש דא"ל הקב"ה למשה לך אמור לאהרן אל תתירא לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים נוהגין אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו וכו', והוסיף הרמב"ן לבאר שכוונת המדרש היא, שגם אחר חורבן בית המקדש שהקרבנות יהיו בטילים, נרות חנוכה עדיין נוהגים אף לאחר החורבן עכ"ד.

נרות חנוכה לעולם אל מול פנינו יאירו, לעולם לרבות גם אחר החורבן, לעולם גם לרבות אחר החורבן הפרטי, לעולם גם לרבות אחר ימי חנוכה, חנוכה הוא היו"ט של גילוי הנשמה - חלק אלוקי ממעל שבקרבנו, הכוחות שיש לנו בידינו הוא להדליק ולהיטיב ולהעלות את עצמינו לעולם בכל מצב שהוא.

כל ענין יו"ט חנוכה אינו מוזכר בתורה, חז"ל עוסקי התורה הכהנים עובדי השם הם שהמשיכו והאירו כח זה ע"י מסירות נפש, הנשמה יש לה הכח לחדש ולהרבות ולהוסיף עוד ועוד, פך אחד שאין בו אלא על ידי מסירות הנפש מוסיף והולך ומאיר לעולם.

'כי ה' יאיר נרי בהלון נרו עלי ראשי'

שבת קודש פרשת ויגש - ז' טבת תשע"ז

דף ו' ע"א

המביא גט בבבל (ממדינה למדינה) לרב אין צריך לומר בפ"נ ובפ"נ, כיון שיש ישיבות קבועות והתלמידים הולכים ללמוד תורה ומצויים לקיימו, ומה דתנן שמעכו לצד צפון של העולם צריך לומר בפ"נ ובפ"נ היינו חוץ מבבל, לשמואל התלמידים טרודים בלימוד ואינם מכירים חתימות וצריך לומר.

גבול בבל לענין גיטיין שעד שם א"צ לומר בפ"נ ובפ"נ (לרב) - לרב פפא הן אותן גבולות שנאמרו לענין יחוס שבבל מיוחסים יותר משאר הארצות, לרב יוסף עד עץ ערבה השני הסמוך לגשר.

עיר שיש בה שוק שמתקבצים שם משאר עיירות - אנשי עיר השוק מכירים החתימות של אנשי שאר העיירות, שמוסרים שם עדויות וחותמים שם שטרות ומפקידים השטרות ביד אנשי עיר השוק, לפיכך גט הבא משאר עיירות לעיר השוק מצויים שם עדים לקיימו, אבל גיטיין הבאים מעיר השוק לשאר עיירות אין מצויין שם לקיימו.

לרבה בר אבוחא אפילו מביא גט משורת הבתים שבצד רשות הרבים לשורה שכנגדה צריך לומר בפ"נ ובפ"נ, לרב ששת אפילו משכונה של ג' בתים לשכונה שאצלה, לרבא במחוזא שאינן משתהים בבתיהם מחמת שטרודים בסחורה ואין מכירים חתימות שביניהם - אפילו באותה שכונה.

דף ו' ע"ב

גם במקומות שא"צ לומר בפ"נ אם אמר מועיל שאם יבא הבעל אח"כ אינו יכול לערער.

לרב אביתר גיטיין הבאים מבבל לארץ ישראל א"צ לומר בפ"נ ובפ"נ - כיון שיש רבים העולים לא"י ויורדים לחו"ל שכיח לקיימו.

כותבים שתי תיבות ממקרא בלי שרטוט, לרב יצחק שלש אין כותבים, במתניתא תנא שארבע אין כותבים.

רב אביתר קרא על התלמידים מבבל שמשתהים בארץ ישראל ללמוד תורה ומניחים נשותיהם עגונות ובטלים מפו"ר את הפסוק 'ויתנו הילד בזונה והילדה מכרו ביין וישתו'.

כתיב בפילגש בגבעה 'ותזנה עליו פילגשו' - לרבי אביתר זבוב מצא בקערה, לרבי יונתן שער מצא לה. רבי אביתר מצא אליהו הנביא שאמר שהקב"ה עוסק בפילגש בגבעה ואומר אביתר בני כך הוא אומר ויונתן בני כך הוא אומר, ואמר אליהו שאלו ואלו

סיכומי התוספות

- א. ולכן בזמה"ז צ"ל בפ"נ בכל מקום דבכל המקומות נידי כמחוזא
- ב. וגם בארץ ישראל מועיל כן.
- ג. בה"ג פוסק כרבי יצחק, לרבינו אליהו רק כשכותב לדרשה, אבל באגרת שלומים לכתוב לשון צח מותר, ויל"ע בזה בדעת הירושלמי, תפילין א"צ שרטוט על כל שיטה אלא שרטוט אחת מלמעלה, ואין לשרטט שנקרא הדיוט, ואם אינו יכול לכתוב יפה בלא שרטוט צריך לשרטט משום זה א-לי ואנוהו.

דברי אלוקים חיים, זבוב מצא ולא הקפיד, שער מצא והקפיד, או משום שזבוב בקערה אינו אלא מאוס ושער באו"מ ויש בו משום סכנה, או שניהם היו בקערה, אלא זבוב היה באונס ושער בפשיעה.

יום ראשון פרשת ויחי - ח' טבת תשע"ו

דף ז' ע"א

אל יטיל אימה יתירה בתוך ביתו - שפילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישראל. כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו בסוף בא לג' עבירות גילוי עריות שפיכת דמים וחילול שבת.

ג' דברים שצריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם (ערובי חצירות¹) הדליקו את הנר צריך לומר בניחותא כדי שיקבלו דבריו.

ר' חנינא בן גמליאל הטיל אימה יתירה בתוך ביתו וביקשו להאכילו אבר מן החי, ולא האכילוהו שאין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים.

למר עוקבא היו בני אדם העומדים עליו לחרף ולגדף והיה בידו למסרם למלכות ר' אלעזר שרטט וכתב לו הפסוק 'אמרת אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי' - אע"פ שרשע כנגדי אשמרה לפי מחסום, ואע"פ שהיו מצערים לו מאוד ולא היה יכול לסובלם (דכתיב) 'דום לה' והתחולל לו' - דום לה' והוא יפילם חללים חללים, השכם והערב עליהן לבית המדרש והן כלין מאליהן, הדבר יצא מפי ר"א ונתנוהו לגניבא בקולר.

מר עוקבא שרטט וכתב 'אל תשמח ישראל אל גיל בעמים' - זמר בפה אסור בבית משתאות, ולא שלח הפסוק 'בשיר לא ישתו יין יימר שכר לשותיו' - שמשם יש לומר שאסור רק בכלי שיר.

'קנינה ודימונה ועדעדה' - אם יש לו קנאה על חבירו (כעס מחמת שצערו) ודומם, שוכן עדי עד עושה לו דין. 'וצקלג ומדמנה וסנסנה' - אם יש לו צעקת לגימא (שגזלו ויורד לחייו לשערי מזונותיו) ודומם, שוכן בסנה עושה לו דין.

עטרות חתנים - לרב הונא אסור מדרבנן, רב חסדא למדו מקרא 'כה אמר ה' אלוקים הסר המצנפת והרם העטרה' - רק בזמן שמצנפת בראש כהן גדול עטרה בראש כל אדם, ודווקא גברים אסורים בדומה לכהן גדול אבל נשים מותרות.

'זאת לא זאת השפלה הגבה והגבוה השפיל' - בשעה שאמר הקב"ה הסר המצנפת והרם העטרה אמרו מלאכי השרת: רבש"ע, זאת להן לישראל שהקדימו לפניך בסיני נעשה ונשמע. אמר להם: לא זאת להן לישראל שהשפילו את הגבוה והגביהו את השפל והעמידו צלם בהיכל.

'כה אמר ה' אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו ועבר' - אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמים יעשה מהן צדקה וכל שכן כשהן מרובין, 'וכן נגוזו ועבר' - כל הגוזז נכסיו ועושה מהן צדקה ניצל ממדינה של גיהנום, משל לשתי

רחילות עוברות במים גזוזה עוברת אינה גזוזה אינה עוברת. 'ועניתך' - אפילו עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה, 'לא אענך עוד' - שוב אין מראים לו סימני עניות.

דף ז' ע"ב

עכו בסוף צד צפון דארץ ישראל כדתנן במתניתין, אלא שיש עוד רצועה קצרה שיוצאת מעכו לצד צפון שגם היא מארץ ישראל, עד כזיב, ולרבי ישמעאל ברבי יוסי עד לבלבו.

ההולך בדרך עכו לכזיב באותה רצועה היוצאת מעכו לכזיב מימינו למזרח הדרך טמאה דהוא ארץ העמים ופטורה מן המעשר ומן השביעית עד שיודע לך שהיא חייבת, משמאלו למערב היא ארץ ישראל עד שיודע לך שהיא פטורה.

מצינו בפסוק דנותן סימן על פי רצועה ומסילה, וכן התנא.

עפר חוץ לארץ שזרעו בספינה של חרס שבנהרות ארץ ישראל וצמח - חייבת במעשר ושביעית, שנהרות שבארץ ישראל הרי הם כארץ ישראל, לרבי יהודה רק בזמן שגוששת בקרקע².

גט הנכתב בספינה שבנהרות ארץ ישראל - לרבי ירמיה ואביי: לת"ק שהוא ארץ ישראל לענין מעשר ושביעית כן הוא לענין גט, ולרבי יהודה דווקא בספינה גוששת (ועיין להלן ח').

עציץ נקוב של עץ המונח על גבי יתדות: לר' זירא - דינו כזרעים בספינה, שלת"ק חייב במעשר ושביעית ולרבי יהודה פטור, לרבא - דווקא בספינה סובר רבי יהודה שהיא כחו"ל שמהלכת כל שעה, או דווקא בספינה סובר ת"ק שהיא כארץ ישראל שאין הפסק אויר בינה לקרקע³.

יום שני פרשת ויחי - ט' טבת תשע"ו

דף ח' ע"א

המביא גט הנכתב בספינה בארץ ישראל - לשיטת רב נחמן בר יצחק לכו"ע דינו כמביא מארץ ישראל ואע"ג דאין הספינה גוששת, שדווקא לענין מעשר ושביעית דבעינן יניקה מהקרקע הוא דסובר רבי יהודה דדווקא אם ספינה גוששת.

הר ההר היא גבול ארץ ישראל בקצה צפונית מערבית, כל שיורד מן ההר בצד דרום היינו ארץ ישראל ולצד צפון היינו חוץ לארץ⁴.

איי הים שבמערב ארץ ישראל - לת"ק רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהם מטורי אמנון עד נחל מצרים שהוא תחום ארץ ישראל בקצה מערבית דרומית מן החוט ולפנים ארץ ישראל מן החוט ולחוץ חוץ לארץ, לרבי יהודה כל הים שכנגד ארץ ישראל ואפילו עד אוקיינוס למערב הוא ארץ ישראל והאיים שבצד צפון רואין כאילו חוט מתוח מעיר קפלוריא שבחודו של הר ההר ועד ים אוקיינוס וכן בצד דרום מנחל מצרים עד ים האוקיינוס כל מן החוט ולפנים ארץ ישראל מן החוט ולחוץ חוץ לארץ.

סיכומי התוספות

ד. לתוס': עירובי תחומין, שחמור יותר שיש לה סמך מן הפסוק.
ה. 'אימת' דרבי יהודה - לרבי יהושע בן לוי ורבי יוחנן לפרש, לרמי בר חמא לחלוק, וי"א דאימתי דרבי יהודה במשנה לפרש ובברייתא לחלוק..
ואבל המביא גט הנכתב בעליה כנכתב בא"י לכו"ע, שהקרקע שתחתיה ראוי לזריעה וראוי להתחייב במעשר ושביעית.
ז. לרש"י עציץ של עץ צריך נקב ולא של חרס, לר"ת של חרס צריך נקב ולא של עץ שמלחלח יותר מן החרס.
ח. לר"י ההר משתפע ויורד לצד מזרח ומערב וחודו של הר הוא גבול מערב וכל שיורד לצד מזרח הוא א"י.

המוכר עבדו לסוריא - כמוכר בחוץ לארץ שיצא לחירות, שהרי ר"מ אומר דעכו כארץ ישראל לגיטין דמשמע דווקא לגיטין משום דבקיאיין לשמה או שכיחי לקיימו, ולא לעבדים וכל שכן סוריא דרחוק יותר.

דף ח' ע"ב

בג' דרכים שוה סוריא לארץ ישראל:

א. חייבת במעשר ושביעית - לסובר כיבוש יחיד (שכבשה דוד לצרכו) שמו כיבוש^ט.

ב. יכול ליכנס בה בטהרה בשידה תיבה ומגדל שנושאים אותה באויר, שהנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל לרבי יוסי ברבי יהודה טהור לרבי טמא דאהל זרוק לא שמיה אהל בשעת טלטולו ולא חציצה הוא, ודווקא בחוץ לארץ דגזרו על גושה במגע ומשא ועל אוירה אפילו לא נגע והסיט, אבל סוריא גזרו על גושה ולא על אוירה.

ג. הקונה שם שדה כקונה בכרכים סמוכים לירושלים שאומר לעכו"ם שיכתוב שטרו אפילו בשבת אע"ג שאמירה לעכו"ם אסורה מדרבנן - משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו רבנן^י.

בג' דרכים שוה סוריא לחוץ לארץ: עפרה טמא כחול, המוכר עבדו לסוריא כמוכר בחול שיצא לחירות, והמביא גט צ"ל בפ"ג ובפ"ג.

עבד שהביא גיטו ממדינת הים צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ואם כתב בו 'עצמך ונכסי קנויים לך' נאמן הוא על שחרורו, ואין צריך קיום ואינו נאמן על הנכסים שצריך קיום כשאר קיום שטרות.

עבד שהביא גיטו וכתב בו כל נכסי קנויים לך ואמר בפ"ג ובפ"ג - לאביי: מתוך שנאמן וקנה את עצמו שהוא בכלל נכסים קנה שאר נכסים דלא פלגינן דיבורא, לרבא פלגינן דיבורא וקנה את עצמו ולא הנכסים.

יום שלישי פרשת ויחי - י' טבת תשע"ז

דף ט' ע"א

הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין, שאף הוא בכלל נכסים, שייר כל שהוא - לרבי מאיר לא יצא בן חורין, למסקנת הש"ס אין טעמו משום דסובר דלא פלגינן דיבורא אלא משום דילפינן שטר שחרור מגט בגזירה שוה דבעינן כריתות וכיון דבלשון ששחררו שייר לאו כריתות גמור הוא דיש לומר ששייר גם את עצמו^י. אבל כתב 'עצמך ונכסי קנויים לך' קנה את עצמו. לרבי שמעון: לעולם הוא בן חורין בין אם כתב כל נכסי חוץ מקרקע פלוני או בית כור קרקע דלא קנה שום קרקע קנה את עצמו דפלגינן דיבורא, אבל אם כתב 'כל נכסי חוץ מאחד מריבוא שבהן' - לא קנה, שיש לומר דשייר את עצמו^י.

סיכומי התוספות

ט. היינו כשכל ארץ ישראל עדיין לא היתה כבושה.

י. וכן בקרו או רוכב על סוס.

יא. לתוס' שאר מצוות אסור לומר לעכו"ם ורק לצורך מילה מותר ע"י עכו"ם בחצר שלא עירב בו, ולב"ג לצורך מילה מותר ע"י עכו"ם אפילו איסור דאורייתא.

יב. לתוס': משום שיש שיעור בלשון שהוא משתחרר בו.

יג. לתוס': כתב 'חוץ מבית כור קרקע' יקח האדון בית כור מעידית לעצמו ונותן להעבד שאר הקרקעות, ולר"ש אמרינן פלגינן גם אם אמר 'כל נכסי חוץ מעיר פלוני' ואין לו אלא אותה העיר ולא אמרינן דמה שאמר חוץ מבטל הדיבור שאמר כל נכסי.

יד. ודווקא אם השחרור היה מחיים, כגון שכתב מהיום או אפילו בסתמא דדעתו שיקנה בשעה הראוי לשחרור שאין גט לאחר מיתה.

טו. שניים קורין או אחד כגון רב נחמן וספרי דייני דאית להו אימתא, ולא הוה עד מפי עד שא"צ להעיד על עיקר המעשה אלא שאומר כך כתוב בשטר.

טז. לרש"י מסרטיין על הנייר היינו שרושמיין קצת דאל"כ חקיקה חשיבה כתיבה, לר"ח מקרעין שמות על דף ומשימיין אותו על קלף הגט, לירושלמי מקרעין על הגט בהרחבה והם חותמיין בתוך הקרעים ואין ממלאין כל רוחב הקרע.

רבי יוסי קילס את דברי רבי שמעון וקרא עליו המקרא 'שפתיים ישק משיב דברים נכוחים', לרב נחמן - אף על פי כן הלכה כרבי מאיר שלא יצא לחירות.

שכיב מרע שכתב כל נכסיו לעבדו ועמד - חוזר בנכסים כדין שכיב מרע שחוזר במתנותיו, ואינו חוזר בעבד שיצא עליו שם בן חורין^י.

מה דקתני במתניתין במקום שאין צריכים לומר בפ"ג ובפ"ג אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו היינו ערער דבעל דאילו כלפי ב' עדים המערערים לא מהני קיום שהם תרי כנגד תרי, ואם עד אחד מערער אינו ערעור כלל שאין ערער פחות משנים.

המביא גט ממדינת הים ונתנו לה כשהוא פיקח ולא הספיק לומר בפ"ג ובפ"ג עד שנתחרש - אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו.

בג' דרכים שוה גיטי נשים ושחרורי עבדים: המוליד ומביא גט צ"ל בפ"ג ובפ"ג, וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים, וכל השטרות שנעשו ע"י ב"ד של עכו"ם אע"פ שחותמיהן עכו"ם כשירין דדינא דמלכותא דינא ובני נח נצטוו על הדינין, חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים דהואיל ולא שייכי בתורת גיטין וקדושין לאו בני כריתות הם, וכן בשחרורי עבדים דגמרינן לה לה מאשה אע"פ שכתבו ישראל, לרבי מאיר משום דבעינן חתימה לשמה ושיהיו בני שליחות, אבל שאר שטרי ראייה תקנת חכמים דמהני, ולרבי אלעזר גט הנכתב בישראל וחתם עליו עכו"ם פסול מדרבנן משום שמזויף מתוכו.

דף ט' ע"ב

האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי - לרבי מאיר: רצה הבעל לחזור בשניהם יחזור קודם שנתנו השליח, שסובר דחוב הוא להם ואין אדם נעשה שליח להפסיד אדם אלא אם כן עשאו הוא שליח. לחכמים: בשחרור אינו יכול לחזור שזכות הוא לעבד שיצא מתחת רבו לחירות וזכין לאדם שלא בפניו דאנן סהדי שרוצה שיהא שלוחו, אבל בגט אשה הבעל יכול לחזור דחוב הוא לה.

עדים שאין ידעין לקרות קורין לפנייהם וחותמין, לרשב"ג רק בגיטי נשים משום תקנת עגונות^י.

עדים שאין יודעין לחתום מסרטיין ורושמיין בסכין על הנייר שמותייהן והעדים ממלאים הקראים דיו^י, לרשב"ג דווקא בגיטי נשים משום תקנת עגונות אבל שחרורי עבדים ושאר כל השטרות אין מקרעין להם.

תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי וכן שטר מתנה ומת לא יתנו לאחר מיתה דאין שטר מקנה לאחר מיתה.

תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה, שתקנו רבנן

דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו שמא תטרף דעתו עליו בחליו אם לא יהיה בטוח שיקיימו דבריו.

הא דקתני בברייתא מנין 'בשלשה' דרכים שזו גיטי נשים לשחרורי עבדים, לחכמים היינו למעוטי הא דר"מ דשניהם הוא זכות ואין הבעל יכול לחזור בשליחותו, ולר"מ למעוטי דעדים דאינם יכולים לקרות ולחתום דקוראין וקורעין לפנייהם רק בגיטי נשים ולא בשחרורי עבדים.

גיטי נשים ושחרור עבדים דומין גם בזה דבשניהם צריכים לשמה ושניהם פסולים במחזור והא דלא קתני משום דגם בשטר קידושין הדין כן ולא קתני אלא דברים שאינם בשטר קידושין, והגם דקתני דלר"מ חוזר בשלוחו משום דאינו זכות בשבילה וגם בשליח לקידושין הדין כן, משום דהברייתא מיירי בשליח שנשלח להן בעל כרחן דאם רצה חוזר אבל בקידושין אין המקדש יכול לעשות שליח בעל כרחו.

יום רביעי פרשת ויחי - י"א טבת תשע"ו

דף י' ע"א

מצה שעשוהו כותים - לת"ק יוצאין בה ידי חובת מצה בליל ראשון דבקיאיין הן שצריכין להשתמר לשמה, לרבי אלעזר לא רק שאין יוצאין ידי חובת מצה בליל ראשון דאין בקיאיין דבעינן לשמה, אלא גם שאר ימי החג אסור דחשדינן להן שמא מחמיצין, לרשב"ג כל מצוה שהחזיקו בה הרבה מדקדקין בה יותר מישראל אפילו במצוה דרבנן.¹

תקנו חכמים דעדי הגט חותמין זה בפני זה גזירה משום האומר לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי דאם אין כולם חותמין הגט פסול, לפיכך תקנו שאפילו כשלא אמר כולכם שיהיו כל העדים חותמין זה בפני זה.

גט שיש עליו עד כותי - לת"ק דמצת כותי מותרת הוא הדין דכל שטרותיהן כשירות, לפי רבי אלעזר דמצת כותי אסורה בגט אם עד אחד הוא כותי ואחריו חתם ישראל כשר, דמוכח דהכותי הוא חבר ובקי כיון דעדי הגט חותמין זה בפני זה אי לאו דכותי חבר הוא לא היה העד השני נותן להכותי שיחתום לפניו, ולרשב"ג לאביי אם אין ידוע שמדקדקין פסול, לרבא הוחזקו שמדקדקין בגיטין ולכן כשר אפילו שניהם כותים, ולא הוחזקו לדקדק בשטרות.

דף י' ע"ב

כל השטרות שנעשו על ידי ב"ד של עכו"ם אע"פ דחותמיהן עכו"ם כשרים, לשמואל אפילו שטרי מתנה דקונה במסירת השטר משום דדינא במלכותא דינא, לפי האיבעית אימא דווקא שטרי ראייה דקנה במעות וכיון דדיינין קבועין הם אם לא היו נותנין המעות לפנייהן לא היו כותבין את השטר, אבל שטר מתנה דקנה על ידי השטר לא מהני, ואם נמסר לפני עדי מסירה מהני לשיטת רבי אלעזר דעדי מסירה כרת².

יום המישי פרשת ויחי - י"ב טבת תשע"ו

דף י"א ע"א

לרבי שמעון כל שטרותיהן העולים בערכאות כשרים,

שסובר כרבי אלעזר דעדי מסירה הן עיקר השטר וכיון דנמסר לפני עדי ישראל כשר, ודווקא בשמות עדי חתימה מובהקים שהם עכו"ם דאם לא כן פסול גזירה שמא יסמוך עליהם, ואם נעשו בהדיוט לר"ע כשר לחכמים שטרי ראייה פסולים משום דסומכין על עדי חתימה, אבל גיטי נשים ושחרורי עבדים דאין סומכין אלא על עדי מסירה כשרים, לרשב"ג גם גיטי נשים כשרים רק במקום שאין ישראל חותמין שידוע שהחותמין הם עכו"ם ולא יסמכו על העדי חתימה.

שטר שעשוהו פרסיים וחתמו פרסיים הדיוטות ונמסר לפני עדי ישראל - אם יכולים לקרותו ויכולים להעיד עליו אחר זמן, וחזרו על השטר בשיטה אחרונה, ונכתב על כתב שאינו יכול לזייף גובין מבני חורין ולא ממשועבדים דעדי חתימה ישראל הם המוציאין הקול.

דף י"א ע"ב

גט הבא לארץ ישראל ושמות העדים הם כשמות עכו"ם המובהקים כיון דאין רוב שמותיהם של ישראל שבארץ ישראל כשמות עכו"ם כשר אם נמסר בפני עדי מסירה ישראל, גם לחכמים הפוסלים בשמות מובהקים דדווקא בחוץ לארץ גזרו אטו שמות שאינם מובהקים שמא יסמכו על עדי חתימה עכו"ם אבל בארץ ישראל סתם עדים ישראלים הם לא גזרו אטו שמות שאינם מובהקים, אבל אם אין השמות מובהקים כשמות עכו"ם מספקין דלמא עכו"ם הם ופסולין לשיטת חכמים הפוסלים גט בחתימת עכו"ם.

גיטין הבאים ממדינת הים ועדים חתומים עליהם אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבים כשירין אפילו בלי עדי מסירה מפני שרוב ישראל שבחוץ לארץ שמותיהן כשמות עובדי כוכבים ובחזקת ישראלים הם.

האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי - לרבי מאיר יכול לחזור בשניהם כל זמן שלא הגיע לידם, שהרי חוב הוא להם שהרי פוסלן מן התרומה ואשתו גם מן המזונות ואין חבין לאדם אלא בפניו, לחכמים שחרורי עבדים זכות הוא להעבד דאינו מפסידו מן המזונות דאינו חייב לזונן וזכין לאדם שלא בפניו, ומה דמפסידו מן התרומה אינו נחשב חוב (יתבאר בדף י"ג). אבל חייב לזון את אשתו וחוב הוא לה.

התופס מטלטלים של אחר לצורך בעל חובו - קנה בעל חוב, שזכין לאדם שלא בפניו, לרב הונא: גם במקום שמפסיד לאחרים, וכגון שיש לו עוד בעלי חובות, וכדמצינו שלחכמים מועילה תפיסת השליח בשטר שחרור לטובת העבד אף שמפסיד לאדון החוזר בו. לרבי יוחנן: התופס לבעל חוב במקום שמפסיד לאחרים לא קנה³, והטעם שהשליח קנה שטר השחרור עבור העבד משום שעשאו שליח לזכות בו, שכל האומר 'תנו' כאומר 'זכו'.⁴

יום שישי פרשת ויחי - י"ג טבת תשע"ו

דף י"ב ע"א

בעל הבית שליקט את הפאה ואמר 'הרי זו לפלוני עני' - לרבי אליעזר: זכה לו. לחכמים: יתננו לעני הנמצא

סיכומי התוספות

1. מיירי בעיסת ישראל דאל"כ אסור דגזרו על פתן, גם מיירי שאין לכותי מצה אחרת לצאת בה ידי חובתו דאל"כ אסיר דחשידי אלפני עור.

2. לתוס': לת"ק לא מהני, גזירה שמא יסמוך על העדי חתימה אפילו שמותיהן מובהקים דעכו"ם הם, דאפילו אם נאמר דשטר מתנה כשר בעדי חתימה כשרים היינו משום שידוע על ידם שבא השטר מיד הנותן ליד המקבל, וכן כשר ע"י הודאת בע"ד משא"כ שטר שאין בו לא עדי חתימה ולא עדי מסירה.

3. אם עשאו שליח - לרשי' קנה, לתוס' לא קנה.

4. תן לא הוה כזכי אלא כשדעת אחרת מקנה אותו ולא במציאה, ודוקא כשמוסר לו מיד ליד, אפילו אם מלוה ופקדון הולך ותן כזכי במתנה לאו כזכי.

ראשון. לרב חסדא: נחלקו בדין התופס לבעל חוב במקום שמפסיד לאחרים. לאמימר או לרב פפא: טעמו של רבי אליעזר משום שאם רוצה להפקיר נכסיו ויהיה עני ראוי גם לו, ומיגו שיכול לזכות לעצמו זוכה גם לאחרים, וטעם חכמים שדרשו סמוכים 'ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אותם' - לא תלקט לעני, ולרבי אליעזר הפסוק מזהיר לעני שיש לו שדה שיניח בה פאה.

הא דקתני במתניתין שאם רצה שלא לזון עבדו רשאי ושללא לזון אשתו אינו רשאי, אין להוכיח דיכול הרב לומר לעבדו עשה עמי ואיני זנך, דמיירי דאמר צא מעשה ידיך במזונותיך ויכול לומר לו כן אפילו אם אין מעשה ידי מספיק למזונותיו ויחזור על הפתחים, דאין רבו חייב להפסיד, אבל חייב לזון את אשתו שכך התנה עמה בכתובתה.

עבד שאמר לו רבו 'צא מעשה ידיך במזונותיך' ומעשה ידי עוודפים על מזונותיו - יתנם לרבו, ואין אומרים שיהיה ביד העבד ליום שלא ימצא להשתכר, ואפילו אם גלה העבד לערי מקלט, ואין אומרים מדכתיב 'ונס אל אחת הערים האל וחי' שצריך שיהיה לו שם יותר חיות. יכול אדם לומר לאשתו 'צאי מעשה ידיך למזונותיך' אם מעשה ידיה מספיקים למזונותיה, ואפילו אם היא בערי מקלט ואין מכירים אותה להביא לה מלאכה בביתה אלא אם כן מסבבת בעיר וכתוב 'כל כבודה בת מלך פנימה'.

לרשב"ג יכול העבד לומר לרבו בשני בצורת או פרנסני או הוציאני לחירות, לחכמים הרשות ביד רבו, ואין מוכח דפליגי אם יכול הרב לומר לעבדו עשה עמי ואיני זנך, דמיירי בשני בצורת ואמר צא מעשה ידיך במזונותיך ואינו מספיק לרשב"ג העבד אומר לו או פרנסני או הוציאני לחירות כדי שירחמו עלי, לחכמים המרחם על בני חורין מרחם גם על עבדים כיון דחייב במצות כאשה. המקדיש ידי עבדו אם מעלה לו מזונות חל ההקדש ולוה להעדפה ואוכל ועושה פחות פחות משוה פרוטה ופורע, דהקדש אינו חל בפחות משוה פרוטה, ואם אינו מעלה לו מזונות לרב העבד עושה ואוכל ואין ההקדש חל.

דף י"ב ע"ב

אדון האומר לעבדו הכנעני 'עשה עמי ואיני זנך' - לרב: אינו זכאי לומר כן. לרבי יוחנן: יכול לומר כן, ולכן סובר שהקוטע יד עבדו של חברו נותן שבתו ורפואתו לרבו, אפילו אם אמדוהו ליתן לרופא שכר חמשת ימים, ונתן לו סם חריף וריפאו בג' ימים, אין אומרים שהצער מגיע לעבד, ואותו העבד גיזון מן הצדקה.

שבת קודש פרשת שמות - י"ד טבת תשע"ו

דף י"ג ע"א

לרבי מאיר חוב הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות, שאמנם אינו מפסיד מזונות (כנ"ל י"ב), אך עבד כהן מפסיד תרומה, שאין רבו יכול לשחררו בעל כרחו - שיכול לברוח למקום שאינו יכול לפסלו ע"י גט מן התרומה, וגם עבד ישראל חוב הוא שאוסרו בשפחה כנענית, וזה שמתירו בבת חורין אינה זכות בשבילו. וחכמים השיבוהו: עבד כהן יכול רבו לפסלו מן התרומה גם אם יברח, שיכול למכרו לישראל בקנין כסף.

האומר 'תנו גט זה לאשתי', 'תנו שטר שחרור זה לעבדי' ומת - לא יתנו לאחר מיתה, שלא בא הגט לידם אלא לאחר שמת, ואז אינם ברשותו לגרש ולשחרר.

שכיב מרע שאמר 'תנו מנה לאיש פלוני' ומת - יתנו לאחר מיתה, שדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים. לרב: דווקא אם צבורים ומונחים בקרן זוית, ואמר 'תנו מנה זה לפלוני', שבלא זה חוששים שמא נתכוון לתת מנה מסוים הקבור בקרקע. להלכה: בכל אופן יתנו לו, שאין חוששים שנתכוון למנה קבור.

קנין מעמד שלשתן הוא: האומר לחבירו מנה שיש לי בידך תנהו לפלוני, אם אמר כן במעמד אותו פלוני שנותנו לו קנה. לרבא: מסתברא שהיינו דווקא בפקדון ולא במלוה, לשמואל בשם לוי גם במלוה^{כא}.

תנן תנו מנה לאיש פלוני ומת יתנו לאחר מיתה, ואמר רב והוא שצבורין ומונחין בקרן זוית, לרב זביד מיירי בברייתא שהקנה המנה במעמד שלשתן דסבר דקנין מעמד שלשתן אמרו רק בפקדון ולא במלוה, לרב פפא מעמד שלשתן אין צריך מעות בעין דמהני גם במלוה אלא מתניתין מיירי בשכיב מרע דדבריו ככתובין ומסורין וסובר רב דאם אין המנה בעין אין נותנין דחיישינן שנתכוון ליתן מנה קבור בקרקע, ורב זביד לא רצה לפרש מתניתין בשכיב מרע מדתנן תנו גט זה לאשתי לא יתנו לאחר מיתה דמשמע דמחיים נותנין, ולפי רבי שמעון שזורי גם אם לא אמר תנו אלא כתבו נותנין דמתוך שהוא בהול לא גמר דבריו לומר תנו.

טעם דקנין מעמד שלשתן מהני גם במלוה, לאמימר דבשעת ההלוואה הוה כאומר הלואה להמלוה אני משעבד את עצמי לך ולכל הבא מחמתך, לרב אשי לפי זה אם אותו הבא מחמתו עדיין לא היה בעולם בשעת ההלוואה לא קנה, אלא תמורת ההנאה שהמלוה משנה את המלוה למלוה חדשה ודוחה זמן הפרעון גמר הלואה ומשעבד נפשו למלוה החדש, לרב הונא מר בריה דרב נחמיה לפי זה אם המלוה החדש הוא אדם חזק שאינו ממתין לא קנה ונתת דבריך לשיעורין, למר זוטרא עשו רבנן מעמד שלשתן כהלכה למשה מסיני שאין צריך לתת טעם.

יום ראשון פרשת שמות - ט"ו טבת תשע"ו

דף י"ד ע"א

ג' דברים עשו חכמים כהלכה בלא טעם: מעמד שלשתן, הכותב כל נכסיו לאשתו אע"פ שכתבן בלשון מתנה לא קנאתן ולא עשאה אלא אפוטרופוס, והמשיא אשה לבנו הגדול בבית שעשאו לו לבית חתנות קנה אותו הבן.

אפילו הנותן מתנה מועטת לא מהני במה שאומר לחבירו אותו דבר מועט שיש לי בידך תנהו לפלוני, אם לא אמר כן במעמד שלשתן.

סברו דחייב מנה ואמר לו הבעל חוב תנהו לפלוני במעמד שלשתן ולבסוף נודע שאינו חייב פטור מליתנו לפלוני דהוה קנין בטעות וחוזר.

הולך מנה לפלוני יש תנא הסובר דהוה כאומר זכי לפלוני, ובמתנה קנה, ובמלוה לרב חייב באחריותו אם יאנסו מיד השליח ואם בא לחזור אינו חוזר, לשמואל מתוך שחייב באחריותו יכול לחזור בו, ותניא כוותיה דרב. נפקד האומר הולך או תן מנה להמפקיד חייב באחריותו,

סיכומי התוספות

כא. מכר או נתן שטר במעמד שלשתן אינו יכול למחול, לא תקנו מעמד שלשתן אם הנפקד או הלואה עכו"ם, בכתובה לא מהני מעמד שלשתן.

ויכול הנפקד לחזור בו דלא זכה בו המפקיד ולא אמרינן דזכינן לאדם שלא בפניו דחוב הוא לו דאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר, ואם הנפקד הוחזק לכפרן דאז אנן סהדי דהבעלים רוצה שיצא מחמת ידו, זכות הוא לו ואין הנפקד יכול לחזור בו.

רב ששת שלח רב יוסף בר חמא לגבות חובו רצה הלוח שרב יוסף יקבל אחריות ולא רצה, אמר לו רב ששת דטוב עשה שלא שעבד עצמו להיות לו עבד, או משום דהלוח הוא עבד להמלוה ואחריותו עליו.

דף י"ד ע"ב

הולך מנה לפלוני והלך ומצאו שמת לר' אבא בר ממל אם המשלח בריא יחזר למשלח דהולך לאו כזכי, ובשכיב מרע הולך כזכי ויתנו ליורשי מי שנשתלחו לו, לרב זביד גם בשכיב מרע אם המקבל כבר היה מת בשעת מתן מעות הוה זכיה בטעות ולא יתנו ליורשיו, לרב פפא גם בבריא אם מת הנותן בחיי מקבל יתנו ליורשי המקבל דמצוה לקיים דברי המת²², ואם מת המקבל בחיי הנותן אין כאן מצוה לקיים דברי המת.

תניא: הולך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו יחזרו למשלח, מת משלח - לרב נתן ור' יעקב יחזרו ליורשי משלח, ליש אומרים ליורשי מי שנשתלחו לו, לרבי מאיר מצוה לקיים דברי המת, לחכמים יחלוקו, ובבבל אמרו מה שירצה השליח יעשה, רבי שמעון הנשיא אמר שעל ידו היה מעשה ואמרו יחזרו ליורשי משלח.

להוה אמינא: לת"ק הולך לאו כזכי, לרב נתן ורב יעקב הוסיפו דגם אם מת המשלח יחזרו ליורשי המשלח דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת, י"א סוברים הולך כזכי, לר"מ הולך לאו כזכי, ומצוה לקיים דברי המת, לחכמים ספק אם הולך כזכי.

למסקנא: לכו"ע הולך לאו כזכי ופליגי אם דברי שכיב מרע נקנין באמירה לת"ק ור' נתן ור' יעקב ור"מ סוברים כרבי אלעזר דדין שכיב מרע כבריא ואינו מקנה אלא בקנין, וי"א סוברים כחכמים דדבריו נקנין באמירה, לחכמים ספק אם הלכה כר"א או כרבנן²³. (ופליגי גם אם אמרינן בבריא דמצוה לקיים דברי המת וכן"ל).

יום שני פרשת שמות - ט"ז טבת תשע"ו

דף ט"ו ע"א

איבעיא אם רבי שמעון הנשיא היה נשיא, או שאמר כן בשם נשיא.

הלכה כרבי שמעון הנשיא, שבבריא יחזרו למשלח - שהולך לאו כזכי, ואם מת - מצוה לקיים דברי המת, ואם היה שכיב מרע - הולך כזכי.

הדרן עלך המביא קמא

פרק שני - המביא גט תניינא

המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ולא בפני נחתם, או בפני נחתם ולא בפני נכתב - פסול, והשמיענו מתניתין שאמירת בפ"נ ובפ"נ אינה רק לכתחילה, אלא מעכבת בדיעבד.

אמר 'בפני נחתם כולו ובפני נכתב חציו' - אם נכתב בפניו חציו ראשון של הגט לשמה כשר, ואפילו רק שיטה ראשונה שבה שם האיש והאשה והזמן, אבל אם נכתב בפניו רק חציו השני פסול.

דף ט"ז ע"ב

אמר: בפני נכתב כולו, ובפני נחתם רק אחד מן העדים - פסול, לרב חסדא: אפילו שנים מעידים על חתימת יד שני פסול, שאו כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים. לרבא: בזה כשר, שגם אם השליח היה אומר אני מכיר העד השני היה כשר ומשום שיש שנים אינו פסול, אמנם אם הוא ואחר מעידים ומקיימים חתימת יד השני - פסול, גזירה משום קיום שטרות, שאין עד השטר יכול להיות אחד מעדי קיום של עד השני, שנאמר 'על פי שנים עדים' - חצי העדות על פיו של כל אחד מהעדים, ולא שתהא שלשת רבעי עדות עפ"י אחד. לרב אשי: בזה כשר, שהרי אילו היה רק הוא מעיד על הכל היה כשר, ואין לפסול משום שיש עוד אחד עמו, אמנם אם אומר אני הוא עד השני פסול, שאו כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים.

גידוד חמשה ומחיצה חמשה - לרב חסדא אין מצטרפים להיות בתוכו רשות היחיד, אלא או כולו במחיצה או כולו בגידוד, למרימר מצטרפים, וכן הלכה²⁴.

נטילת ידיים נוטלים מכלי מחזיק רביעית מלא מים עד הפרק, ואפילו שנים יכולים ליטול ממנו כיון שבאים המים משיירי טהרה. יד אחת בנטילה ויד אחת בשטיפה בנהר מ' סאה - כשר²⁵. נטל חצי ידו וניגבה, וחזר ונטל חצי האחר - אין טהורות לחצאים, אפילו אם החצי הראשון עדיין טופח, ואיבעיא בטופח להטפיח.

יום שלישי פרשת שמות - י"ז טבת תשע"ו

דף ט"ז ע"א

מקוה שיש בו מ' סאה בדיוק, וירדו שנים וטבלו זה אחר זה - לת"ק: ראשון טהור ושני טמא. לרבי יהודה: אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים בשעת טבילת השני, וגופו טופח להטפיח - אף השני טהור²⁶.

גזרו חכמים על הבא ראשו ורובו במים שאובים, ועל הטהור שנפלו על ראשו ורובו ג' לוגין מים שאובים שיהא טמא, שהיו רוחצים בהם אחר הטבילה במקוה, והתחילו לומר שאין המקוה מטהר אלא אלו. ואיבעיא: חציו בביאה וחציו בנפילה האם טמא.

בעל קרי חולה שנתנו עליו תשעה קבין מים טהור לדברי תורה, ואיבעיא: חציו בטבילה וחציו בנתינה.

אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם - פסול,

סיכומי התוספות

כג. לר"ת אמרינן רק אם הושלש מתחילה לכך, י"א דשמא לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת מתרצה, לר"ת בגר לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת.

כד. כל תיקו שבש"ס לרבינו האי חולקים, לר"י אוקים ממונא בחזקת מריה.

כה. שודא: לרש"י היינו שידקדק הדיין את מי אהב יותר ולמי היה דעתו ליתן, לר"ת יתן הדיין למי שירצה.

כז. לתוס': חריץ ה' ומחיצה ה' לכו"ע מצטרפין שיהא בתוכו רשות היחיד, וסוגיין מיירי בב' חצירות זו למעלה מזו העליונה לענין עירוב, או תל בר"ה גבוה ה' והקניף ע"ג מחיצה ה'.

כח. צריך לשפוך מים על ידיו שתי פעמים, יד אחת משטיפה גדולה כשתים ידו טהורה אפילו אין בה רביעית אם בא משיירי טהרה, שתי ידיו בשטיפה אחת צריך רביעית.

כט. נצוק וקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לרש"י אם אין באחד מן המקואות מ' סאה, לר"ת אם יש בהתחתונה מ' סאה הוה חיבור, לר"י הוה חיבור אפילו בשניהם אין מ' סאה.

מתי יש לבעל זכות פירות, שסובר שמשעה שכתב הגט אין לבעל זכות בפירותיה, ובדין יכולה לטרוף פירותיה מלקוחות מזמן כתיבת הגט גם אם הקדים הכתיבה להחתימה.

דף י"ז ע"ב

טעם תקנת זמן בגיטין לדעת חכמים - לרבי יוחנן: שמה תזנה אשתו (שהיא בת אחותו) תחתיו ויכתוב לה גט בלא זמן, וכשיעידו עליה בב"ד תאמר גרושה הייתי, ולא כרבי שמעון הסובר שתקנת הזמן משום פירות, ומשעת כתיבה אינו גובה פירות, אלא יש לו פירות עד שעת נתינה, ואפילו נכתב ונחתם בו ביום אינה יכולה לגבות פירותיה עם הגט עד שתביא ראיה מתי הגיע הגט לידה^ז. לריש לקיש: כמו לרבי שמעון - משום פירות, אלא חולקים עליו וסוברים שיש לבעל פירות עד שעת חתימה, אבל משום זנות לא תקנו זמן - שאינה שכיחה^ח.

תקנת זמן היא לכתחילה, ואם בא לכתוב בלא זמן לא יכתבו לו סופרי הדיינים, ואם נכתב לא תנשא, אבל אם ניסת הולד כשר, ומועילה התקנה כיון שלכתחילה לא תנשא. ואין חוששים שיגזוז הזמן וכיון שנשאת לא תצא, ויבא לחפות על בת אחותו או למכור בפירות - שלא חששו לרמאות כזו שהיא ניכרת.

גט שכתבו בו זמנו 'שבוע פלוני של יובל', ולא כתב איזו שנה חודש ויום, או כתב בו שנה ולא חודש ויום, או כתב חודש ולא כתב איזו שבת, איזו שבת ולא איזה יום - כשר, שמכל מקום זמנו מועיל ולפניו ולאחריו, שהרי גם במפרט היום מועיל רק לימים שלפניו ולאחריו אך אין מודיע מתי ביום.

יום המישי פרשת שמות - י"ט טבת תשע"ו

דף י"ח ע"א

אין חוששים שכתב גט והניחו מלגרש בו עד אחר זמן שמה תתפייסו ביניהן ואם כן לא הועילו חכמים בתקנתם לכתוב זמן - שאין רגילים להקדים פורענות ולכתוב גט.

גיטין הבאים ממדינת הים שנכתבו בניסן ולא הגיעו עד תשרי - כיון דיש להן קול שלא נמסרו ביום הכתיבה, בין לענין זנות ובין לענין פירות היא צריכה להביא ראיה אימתי בא הגט לידה.

האשה שנתגרשה צריכה להמתין ג' חדשים לפני שנישאת, לרב משעת נתינה ולכן שליח שנשתהה בדרך ג' חדשים משהגיע הגט לידה צריכה להמתין ג' חדשים, לשמואל מונין משעת הכתיבה ולכן המשליח גט לאשתו ואמר אל תתנוהו לה אלא לאחר ג' חדשים משנתנו לה מותרת לינשא מיד, והלכה משעת כתיבה. כתובה כל זמן שיש עליה שם כתובה אינה משמטת,

ללישנא קמא בדעת רבי יוחנן: אם הגט יוצא מתחת ידי שניהם כשר, ששנים שהביאו גט מדינת הים אין צריכין שיאמרו בפ"נ ובפ"נ^י, שסובר שטעם תקנת האמירה היא משום שאין עדים מצויים לקיימו, ובשנים שהביאו הרי הם מצויים לקיימו^י. ללישנא בתרא: גם אם הגט יוצא מתחת ידי שניהם פסול, שסובר שגם שנים שהביאו גט צריכים לומר בפ"נ ובפ"נ, שטעם התקנה הוא משום שאין בקיאים לשמה, והתקנה היא שאותו השליח האומר בפני נכתב הוא צריך לומר בפני נחתם, ולרבי יהודה כשר לאחר שלמדו, ולא חשש שיחזור לקלוקלו.

דף ט"ז ע"ב

שנים אומרים בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם: לת"ק פסול ולרבי יהודה כשר. ללישנא קמא דרבי יוחנן: נחלקו כשאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם (אבל כשיוצא מתחת ידי שניהם כשר, ששנים שהביאו גט א"צ לומר בפ"נ ובפ"נ), לת"ק - אף שיוצא הגט מתחת יד השליח האומר 'בפני נחתם' פסול, כיון שלא אמר גם 'בפני נכתב' גזירה שמה יבואו להחליף ולהכשיר קיום שטרות בעד אחד, לרבי יהודה - כיון שיש שנים המעידים על הכתיבה לא גזרו. ללישנא בתרא: לת"ק - אף שאותם שנים המעידים על הכתיבה הם שלוחים, כיון שאינם מעידים על הכתיבה פסול, ששנים שהביאו גט צריכין לומר בפ"נ ובפ"נ כדי להעיד שנכתב ונחתם לשמה, גם לאחר שלמדו גזירה שמה יחזור הדבר לקלוקלו, לרבי יהודה - כשר, שלא חששו שיחזור הדבר לקלוקלו.

יום רביעי פרשת שמות - י"ח טבת תשע"ו

דף י"ז ע"א

פרסי (חבר^ט) אחד לקח הנר מלפני רבה בר רב חנה ביום אידם שאינם מדליקים נר אלא בבית ע"ז שלהם, אמר: רבש"ע, או החביאנו בצילך או הגלנו בצל בני עשיו שמכבדים אותנו, ואף שנאמר 'אלוקים הבין דרכה והוא יודע את מקומה' - יודע הקב"ה בישראל שאין יכולים לקבל גזירת רומיים עמד והגלה אותם לבבל, היינו קודם שבאו הפרסיים (החברים) לשם.

אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפני נחתם - כשר, ללישנא קמא דרבי יוחנן: שנים שהביאו גט צריכין לומר בפ"נ ובפ"נ, ולכן דווקא אם הגט יוצא מתחת יד עד המעיד על הכתיבה, שהוא כשנים. ללישנא בתרא: שנים שהביאו גט א"צ לומר בפ"נ ובפ"נ, ולכן אפילו אם הגט יוצא מתחת ידי עדים המעידים על החתימה כשר, ולישנא בתרא הוא העיקר.

גט שנכתב ונחתם ביום, או נכתב ונחתם בלילה, או נכתב בלילה ונחתם ביום - כשר, שאינו מוקדם. נכתב ביום ונחתם בלילה - לת"ק פסול משום הוא מוקדם, לרבי שמעון: במכר ומתנה והלואה שטר מוקדם הוא ופסול, אבל בגט כשר, שסובר שתקנת זמן בגט כדי לידע עד

סיכומי התוספות

ז. לרש"י דווקא שניהם אדוקין בו, לתוס' די במה שאומרים שהבעל שלחם, ונתנו האחד במעמד חבריו, א' שליח והשני מעיד שבפניו הבעל נתן לו הגט להוליד לאשתו לרבא כשר, לרבה לא אפילו אחר שלמדו, דלא גזר שיחזור הדבר בקלוקלו אלא בשנים שהן שלוחים דלא שכיח.

ח. לתוס': גם למ"ד משום לשמה ולאחר שלמדו.

ט. לרש"י היינו פרסיים, ולתוס' שם אומה שבאו לבבל והרשיעו את הפרסיים.

י. ולא נעמידנה בחזקת אשת איש כיון שהיא גרושה לפנינו, וגם משום שיש להעמידה בחזקת כשרות.

יא. ואינו דומה לכל שטרות דתולין דהגיע השטר לידו בזמן הכתוב בשטר דאין כותבין שטר ללוה א"כ מלוה עמו משא"כ גט. לתוס': סתם גט סומכין שהגט הגיע לידה בזמן הכתוב בגט רק אם איתרע בנפילה חוששין שלא הגיע לידה בזמן הכתוב בגט.

יב. לא תקנו זמן בגט כדי שתגבה האשה מה שלותה למזונות עד הגט, דהיא נאמנת על כך במיגו דיכולה להטמין הגט, ובעל אינו נאמן גרשתי אלא מכאן ולהבא, ואפילו מכאן ולהבא אינו נאמן כשאשתו מכחישתו, ועוד דגם בלי זמן יכולה להביא העדי מסירה לב"ד שיעידו שהיום נתגרשה ועד אז הייתה א"א.

יג. תקנו זמן בשטר שחרור דאם מכר עבדו ואח"כ יכתוב לו שטר שחרור בלא זמן ויאמר העבד לרבו השני תביא ראיה ששטר מכר שלך קודם דהלוקח בא להוציא מהעבד המוחזק בנפשו, והמוציא מחבירו עליו הראיה.

על סיקרא פטור שלא כתב ולא מחק, סיקרא על דיו ו"א דפטור דמקלקל וי"א דחייב משום מוחק דלא הוה הקלקול כל כך שהרי כתבו ניכר¹⁷.

עדים שאין יודעין לחתום - לרב מקרעין להם נייר חלק וממלאין הקרעין דיו וכן תניא בברייתא, לשמואל משפסף בחתיכה של אבר על הקלף ומשחירו, לרבי אבהו במים ששרה בהן עפצים שחוקים אם הקלף מעובד בעפצים דלא הוה כתב שהרי מראה הקלפים כמראה הכתב, לרב פפא רושמין להן ברוק, רבי יוחנן לא רצה להקל לרשום להם בסיקרא ושהעדים יחתמו בדיו.

דף י"ט ע"ב

עדי השטר שאינם יודעים לקרות - לחכמים קורין בפניהם וחותרין, לרשב"ג עדים שאינם יודעים לקרות ולחתום קורין וקורעין לפניהם רק בגיטי נשים שלא יהיו בנות ישראל עיגונות, אבל לא בשחרורי עבדים ושאר כל השטרות, לרבא הלכה כרשב"ג, לרב גמדא בשם רבא עדים שאינם יודעין לחתום אין קורעין לפניהם אלא בגיטין אבל אינו יודעים לקרות קורין לפניהם גם בשאר שטרות, רב נחמן קרו לפניו דווקא ספרי דדייני שיש להם אימה ממנו.

שטר הנעשה בערכאות של עכו"ם שחתמו עליו עכו"ם רב פפא היו שני עכו"ם קורין לפניו השטר זה שלא בפני זה במסיח לפי תומם והיה גובה ממשעבדי דכיון דנעשה בערכאות יש להשטר קול.

ישראל שעשו שטר הנכתב בלשון פרסי ונחתם עליה עדי ישראל גובין ממשועבדים אם השטר נכתב כדין דהעדים ידעו לקרותו, ונכתב על כתב שאינו יכול להזדייף כגון שהקלף נעבד בעפצים, וחזרו מענינו של שטר בשורה אחרונה, דכל לשון כשר בשטר ולא רק בגיטין משום תקנת עיגונות.

נתן לה נייר חלק ואמר לה הרי זה גיטך בודקין הנייר ומעבירין במי צבע שיכול לפלוט האותיות שבלען בתוכו ואם פלטו כתב הגט חוששין שמא לא נבלעו יפה, ואם מת אסורה לכהן וחולצת ולא מתייבמת דספק גרושה היא.

נתן לה כתב ואמר הרי זה גיטך וקראוהו העדי מסירה וחזר הבעל והכניסו תחת כנפיו ונטלתו וזרקתו לים או לאור או לכל דבר האבד וחזר ואמר שטר פיוסים היא כאילו לוח ממנו להראות שהוא עשיר, או שטר אמנה שכתב ללות ועדיין לא לוח מגורשת, כיון דאמר דהוא גיטה והתחזקנו שהוא גיטה אינו יכול לחזור בו ולא חיישינן שמא החליפו.

עדי מסירה צריכים לקרות הגט¹⁸.

זרק לה גט בין חביות ומצאו מזוזה - תולין שזהו מה שזרק לה דלא שכיח שתהא מזוזה בין חביות ואין לחוש שזרק לה גט ואבד, אבל מצאו ב' או ג' מזוזות תולין דגם מזוזה זו שמצאו היה שם מעיקרא, וחוששין שנתגרשה ועכברים נטלוהו להגט.

ומאימתי משמטת כשאר חוב, לרב משתפרע קצת ותזקוף עליו המותר במלוה דתו אין עליו שם כתובה ומעשה בית דין שאינו משמט, ובשעת העמדה בדין היה בזקיפה, לשמואל משתפרע קצת אע"פ שלא זקפה או זקפה אע"פ שלא פרע קצת¹⁹.

כתובה דינה כמעשה בית דין שנכתב ביום ונחתם בלילה שכשר, שהחוב הוא מחמת הפסק דין וכן כתובה החיוב משעת כניסה לחופה²⁰.

שטרות שנכתבו ביום והיו עסוקין באותו ענין משעת כתיבה עד חתימה כשר שמשעת כתיבה יש קול.

לרבי שמעון גט שנכתב ביום ונחתם בלילה כשר, שמשעת כתיבה אין לבעל פירות.

דף י"ח ע"ב

נכתב ביום ונחתם לאחר עשרה ימים, לריש לקיש פסול גם לר"ש דחיישינן שמא בתוך כך פייס את אשתו ונתיחד עמה והוה גט ישן ופסול גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה²¹, לרבי יוחנן אילו פייס היה קול על כך שהיו השכנים והשכנות מרגישים בכך.

אמר לעשרה כתבו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותרין, כולכם כתבו לרבי יוחנן לשנים נתכוון שיחתמו כעדים והשאר החתים לביישה ברבים ותנאי הטיל בהגט שלא יהא גט אלא אם כולם חותרין בו, לריש לקיש נתכוון שכולם יחתמו משום עדים, חתמו בו שנים מכאן עד עשרה ימים או נמצאו קרובים או פסולים לרבי יוחנן כשר לר"ל פסול, ואם חתמו בתחילה קרוב את פסול ו"א דפסול גם לרבי יוחנן דיאמרו כיון דחתם תחילה ודאי לשם עדות חתם ויכשירו קרוב בכל השטרות.

רבי יהושע בן לוי הכשיר גט שאמר הבעל כולכם חתמו וחתמו שנים היום והשאר מכאן ועד עשרה ימים, בשעת הדחק שהלך הבעל לדרכו או ניסת כבר אע"ג דסבר כר"ל דכולם חותרין משום עדים לא הוה מוקדם דסובר כר"ש, וכדעת רבי יוחנן דהכשיר ר"ש אפילו מכאן ועד עשרה ימים.

יום שישי פרשת שמות - כ' טבת תשע"ו

דף י"ט ע"א

כותבין הגט עם כל דבר המתקיים, דיו, סם, צבע אדום, שרף אילן, חרתא דאושכפי, ובמי גשמים או מים ששורין בו פרי כעין עפצים (ודווקא על כתב שאינו מעובד בעפצים), במים ששרה בהן שחיקת אבר, ופחמין²².

אין כותבין בדבר שאינו מתקיים כמשקין ומי פירות.

על הכל כותבין על עלה של זית תלושה, ועל קרן של פרה ונותן לה את הפרה, על יד של עבד ונותן לה את העבד, לרבי יוסי הגלילי אין כותבין על דבר שיש בו רוח חיים והאוכלין.

המעביר דיו על שתי אותיות של סיקרא בשבת לריש לקיש חייב שתיים משום כותב ומשום מוחק על מנת לכתוב העליונות בדיו, גם לרבי יוחנן מחמיר אבל לא ביא קרבן שמא הוה חולין בעזרה, דיו על דיו סיקרא

סיכומי התוספות

ג. וכן הדין לענין תוספת כתובה.

ד. אבל אין לעשות כן משום שתוספת כתובה אין לה קול.

ה. לתוס' לא חיישינן שנתייחד גם בלי הוכחת קול דכוונת הש"ס הוא דלא חיישינן שביטל הגט כיון שלא היה שם, ואפילו ביטלו אם חזר ואמר לחתום חוזר ומגרש בו, ובמעכשיו אם לא באתי ולא בא לא מהני ביטול באמירת בטל הוא.

ו. לר"ת אסור לכתוב ספר תורה בדיו של עפצים כיון שהקלף מעופץ ואין מי מילין ע"ג מי מילין.

ז. דיו ע"ג דיו אינו כתב לענין שבת וגט שאינו מתקן בכתב השני, משא"כ כשכתב בדיו שלא לשמה ומעביר עליו דיו לשמה כיון שמתקן.

ח. לא קראוהו אסורה לינשא ואם נשאת לא תצא, ובעייליה לביה ידיה אם לא חזרו וקראו אינה אסורה לינשא. ר"י היה נוהג לקרותו קודם הגט ואח"כ.